

Lausunto

1.12.2023

VN/18157/2023
VN/18157/2023-YM-135

LVM Liikenne- ja viestintäministeriö

Ympäristöministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kyberturvallisuudirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt ympäristöministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kyberturvallisuudirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kyberturvallisuuden riskienhallinnasta ja muutettavaksi muita lakeja. Ympäristöministeriön edustaja on osallistunut hallituksen esitystä valmistelleen työryhmän työhön.

Ympäristöministeriö kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavan.

Aikataulullisista syistä johtuen lausunto on annettu valtion asianhallintajärjestelmä VAHVAn kautta, mutta luettavuuden vuoksi se on jaettu lausuntopyyntöön mukaisiin osiin. Hallituksen esityksestä puuttuu osa vaikutustenarvioinneista sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi sekä sen perustelu-muistio. Ympäristöministeriö ei lausu tässä yhteydessä asetukseen tai puuttuviin vaikutustenarviointeihin liittyen.

Yleiset huomiot NIS2-direktiivin tavoitteista ja tarkoituksesta

Ympäristöministeriö pitää NIS2-direktiiviä ja sen tavoitteita kannatettavina. Esityksen tavoitteen mukainen kyberturvallisuuden nosto on tarpeellinen. Esitysluonnoksen edellyttämät raportointi- ja riskienhallintavelvoitteet nähdään tarpeellisina. Uudet velvoitteet kuitenkin edellyttävät tarkasti säänneltyä jälkivalvontaa ja sanktioinnin tarkoituksenmukaisuutta. Nyt esitysluonnoksessa ehdotetut sanktiot kohdistuvat muihin kuin julkisiin toimijoihin, vaikka direktiivin mukaan sanktioita voitaisiin soveltaa myös julkisiin toimijoihin.

Direktiivin osalta on syytä harkita yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisuutta. Direktiivin 27 artiklan 1 kohdan mukaisesti ENISA vastaa toimijoiden rekisteriin pääsystä ja varmistaa myös tietojen luottamuksellisuuden suojaamisen. ENISAlle toimitettavien henkilötietojen osalta olisi hyvä harkita rekisterinpitäjien velvollisuuksien selventämistä, erityisesti nyt kansallisesti ehdotetun ns. hajautetun mallin vuoksi.

Soveltamisalaa koskevat huomiot

NIS2-direktiiviä sovelletaan ympäristöministeriön alalla veteen, jäteveeten sekä jätehuoltoon. Aikaisempaan NIS1-direktiiviin nähden uusia soveltamisaloja ovat jätevesi sekä jätehuolto. Vesi- ja jätehuoltoon liittyvät asiat toteutetaan yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 35
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 7
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1603 9320
+358 9 1603 9320

kirjaamo.ym@gov.fi

Ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluvaan rakennettuun ympäristöön, eli rakentamiseen sekä alueidenkäyttöön ei NIS2-direktiiviä esityksen mukaan olla soveltamassa. Rakennettu ympäristö voi kuitenkin tulla direktiivin kansallisen soveltamisalan piiriin osana kriittisen infrastruktuurin tunnistamisen ja kriisinkestävyden parantamisen lainsäädäntöhanketta, jossa pannaan täytäntöön Euroopan unionin Critical Entities Resilience (CER)-direktiivi.

Esitysehdotuksen mukaan lakia kyberturvallisuuden riskienhallinnasta sovellettaisiin 3 §:n mukaan toimijoihin, jotka on määritelty lakiehdotuksen liitteessä I tai II ja jotka täyttävät lakiehdotuksen 2 §:n kohdassa 10 tarkoitetun keskisuurin toimijan määritelmän. Ehdotuksen 3 §:n mukaan kokorajoitusta ei sovellettaisi esimerkiksi CER toimijoihin tai toimijoihin, jotka on määritelty erillisellä valtioneuvoston asetuksella.

Ympäristöministeriö katsoo, että soveltamisala on pääosin selkeä, mutta soveltamisalaa voitaisiin selventää tarkentamalla 2 §:n 10 kohdan määritelmää. Tärkeänä olisi myös selvää määritelmää siitä, mikä on keskeinen ja mikä on tärkeä toimija. Keskeisen toimijan määritelmä avataan vasta lakiehdotuksen 26 §:ssä. Ympäristöministeriö ehdottaa, että esitysluonnos ja sen perustelut tarkistettaisiin siltä varalta, että siinä ei käytetä enää termiä ”tärkeä toimija”. Nyt termiä tärkeä toimija on käytetty esitysehdotuksen 2. liitelain 18 a §:ssä sekä perusteluissa, mutta ei muualla esityksessä. Esityksen perusteluteksteissä lisäksi käytetään vielä paljon tärkeitä toimijoita, vaikka itse lakiehdotuksessa termistä on luovuttu. Asia voi aiheuttaa sekaannusta.

Sivun 60 osalta ympäristöministeriö pyytää korjaamaan nykytilan kuvauksesta 2 kappaleen osalta lauseen ”Suuriksi yrityksiksi ja siten keskeisiksi toimijoiksi...”, jossa on käytetty virheellisesti termiä keskeinen toimija, vaikka jätehuollon toimijat ovat muita kuin keskeisiä toimijoita. Ministeriö ehdottaa, että asiassa todetaan vain ”Tällaisia yrityksiä Suomessa on tilastokeskuksen ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTJ:n mukaan noin 30 kappaletta. Joukossa on useita...”

Riskienhallintavelvoitetta koskevat huomiot

Ympäristöministeriö pitää kannatettavana sitä, että toimijoita veloitetaan 1 lakiehdotuksen 7 §:n mukaisesti tunnistamaan ja arvioimaan riskejä. Riskienhallinta kuitenkin edellyttää riittävää tiedotusta ja koulutusta.

Ympäristöministeriö pyytää kiinnittämään huomiota 1 lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentin kohtaan 4, joka edellyttää ns. software supply chainin arviointia. Vaikka veloitte tulee suoraan direktiivistä ja muusta EU-lainsäädännöstä, riittävä koulutus ja riskien arviointi erityisesti ohjelmistotuotteissa tai niiden osissa voi koitua hyvin työlääksi. Valvonnan kohteena olevilla toimijoilla ei välttämättä ole riittävää osaamista jokaisen avoimen lähdekoodin arvioimiseen, mikä voi johtaa siihen, että arviointi joudutaan tekemään kolmannen osapuolen toimesta, kun uusia päivityksiä otetaan käyttöön. Ministeriö katsoo, että perusteluissa ehdotetut sopimusjärjestelyt olisivat toimiva ratkaisu uusien ohjelmistojen ja päivitysten osalta.

Muut riskienhallintavelvoitteet ovat pitkälti jo nyt käytössä monissa yrityksissä ja niitä koskevat vaatimukset ovat voineet tulla muualta lainsäädännöstä tai eri aloja koskevissa säännöissä.

Raportointivelvoitetta koskevat huomiot

Ympäristöministeriöllä ei ole lausuttavaa raportointivelvoitteista.

Valvontaa koskevat huomiot

Ehdotuksessa on ehdotettu ns. ”hajautettua mallia” valvontaa koskevalta osalta. Ympäristöministeriö pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että valvoville viranomaisille on riittävästi resursseja sekä osaajia. Kyberturvaosaajista on pulaa, eivätkä kaikki viranomaiset pysty palkkaamaan riittävästi osaavia henkilöitä. On tärkeää, että liikenne- ja viestintävirasto pystyy auttamaan valvovia viranomaisia näiden tehtävissä.

Ministeriö pyytää lisäämään sivun 83 taulukkoon Etelä-Savon ELY-keskuksen jätehuolto osalta menon ”tietojärjestelmien kehitys 0,2M€”.

Seuraamusmaksua koskevat huomiot

Ehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi hallinnollinen seuraamusmaksu, jota ei kuitenkaan sovellettaisi julkisiin toimijoihin, vaikka direktiivi sallisi. Samankaltainen ratkaisu on otettu käyttöön yleisen tietosuoja-asetuksen kansallisessa soveltamisessa. Maksua ei myöskään määrättäisi, jos yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen seuraamusmaksu olisi määrätty toimijalle. Ympäristöministeriö yhtyy tietosuojavaltuutetun toimiston lausumaan siitä, että sääntelyssä olisi hyvä ottaa selkeästi kantaa

siihen, onko direktiiviä tulkittava siten, että henkilötietojen käsittelyn turvallisuuteen liittyvistä puutteista määrättävät seuraamukset olisivat vain tietosuojavaltuutetun kollegion toimivallassa.

CSIRT-yksikön tehtäviä koskevat huomiot

Ei lausuttavaa

Tiedonhallintalakia ja täytäntöönpanoa julkishallinnossa koskevat huomiot

Lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, eli tiedonhallintalakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia. Ympäristöministeriö pyytää lain jatkovalmistelussa varmistamaan, että samassa laissa ei käytetä toisistaan eroavia termejä. Lakiehdotuksen 3 §:ssä viitataan CER-lakiin. Ministeriö muistuttaa, että mikäli esityksiä ei käsitellä yhdessä, ei tuleviin lakeihin voida viitata säädösehdotuksista, vaikka lausuntopalautteen saamiseksi se on tärkeää. Lakiehdotuksen 3 §:ään on syytä viedä viittaus mahdolliseen CER-lakiin kyseisen lain liitelakina.

Verkkotunnusvälittäjiä koskevat huomiot

Ympäristöministeriöllä ei ole verkkotunnusvälittäjiä koskevia huomioita.

Kumottavaksi ehdotettuja säännöksiä koskevat huomiot

Ei lausuttavaa.

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot

Osa vaikutustenarvioinneista puuttuu esityksestä ja niitä täydennetään myöhemmin. Ympäristöministeriö toteaa, että vaikutukset jätehuollon sekä vedenhuollon osalta on tehty siitä näkökulmasta, että säädökset koskettaisivat yrityksiä. Mikäli direktiivin sananmuodon perusteella kaikki kunnat tulisivat soveltamisalaan sen vuoksi, että niillä olisi yksittäisiä muutaman hengen yksiköitä jätehuollon alalta, olisivat vaikutukset erilaiset. Ministeriö pyytää jatkovalmistelussa tarkastamaan esityksen soveltamisalaa ja vaikutustenarviointia.

Muut huomiot

Esitysehdotusta ei olla ehdottamassa ns. ”budjettilakina”, mikä johtaa siihen, että jokainen hallinnonala joutuu hakemaan rahoitusta itse. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että esityksen jatkovalmistelussa selvitetään sitä, että onko esitystä mahdollista antaa lisätalousarvioiden yhteydessä, vaikka lain käsittelyn aikataulu on erittäin tiukka.

Ympäristöministeriö ehdottaa lisäksi lisättävän seuraavan kappaleen luvun 3 nykytila ja sen arviointi kohdan 3.6 juomavesi ja jätevesi toiseen kappaleeseen seuraavan:

”Yhdyskuntajätevesien käsittelyä säännellään ympäristönsuojelulailla (527/2014), valtioneuvoston asetuksella ympäristönsuojelusta (713/2014) ja valtioneuvoston asetuksella yhdyskuntajätevesistä (888/2006). Jäteveden käsittely on ympäristönsuojelulain nojalla ympäristöluvanvaraista toimintaa ja puhdistamoita koskevia varautumis- ja riskienhallintavelvoitteita on määrätty puhdistamojen ympäristölupapäätöksissä. Nämä velvoitteet eivät kuitenkaan erityisesti kohdistu tieto- tai kyberturvallisuuskysymyksiin.”

Ylijohtaja

Ismo Tiainen

Erityisasiantuntija

Juha Järvinen

Jakelu YM Ympäristöministeriö
LVM Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi YM LYMO Luontoympäristöosasto
YM RYMO Rakennetun ympäristön osasto
YM KOKO Konserniohjaus ja kansainväliset asiat -osasto
YM ISO Ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto

VN/18157/2023-YM-135

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: